

Laudatio VVA prijs Professor Emiritus Frans-Jos Verdoodt

Geachte erevoorzitter van het Vlaams Parlement,
Geachte Professoren,
Geachte sprekers,
Geachte genodigden,
Beste VVA-vrienden,

Het is alweer een anderhalf jaar geleden dat we de VVA-prijs nog eens hebben kunnen toekennen tijdens een Algemene Ledendag van de VVA. Na 16 oktober 2021 trok het coronavirus weer van leer, en toen die storm bedwongen leek, vielen de Russen Oekraïne binnen met een zware energiecrisis als gevolg. Wij snakken allemaal echt naar adem en rust na deze woelige jaren. Gelukkig vielen de economische doemscenario's goed mee ondanks de tijdelijk fors hogere energieprijzen.

Ik dank de sprekers van de academische zitting van harte voor hun interessante bijdragen.

Zoals u in de uitnodiging van de Algemene Ledendag kon lezen, was de aanzet van deze academische zitting om het ADVN meer in de schijnwerpers te zetten. Deze instelling, waarvan de veelzeggende ondertitel luidt "Archief voor Nationale Bewegingen", is bij velen nog niet goed gekend. Ik wil trouwens opmerken dat de maatschappelijke zetel van de VVA sinds kort gevestigd is op het adres van ADVN, en wij zijn de archiefinstelling zeer dankbaar voor de aangeboden gastvrijheid.

Ik heb altijd veel respect gehad voor de mensen van het ADVN, omdat ze met beperkte middelen mooi wetenschappelijk werk afleveren. Ze ontplooiën diverse publieksactiviteiten, zoals tentoonstellingen. Vorig jaar was er zo in het Zuiderpershuis hier vlakbij de expo over de VTB, of Vlaamse Toeristenbond. Het tijdschrift ADVN-Mededelingen verschijnt ieder kwartaal: het behandelt een bepaald thema, en geeft informatie over haar activiteiten. Je kan je er gratis op abonneren via de ADVN-website. In deze context doe ik een warme oproep aan alle leden om het persoonlijk archief dat ze thuis nog zouden hebben in verband met de Vlaamse zaak – in de breedste zin - over te dragen aan het ADVN. Anders riskeer je dat het verloren gaat, bijv. bij een verhuis.

Geschiedenis is heel belangrijk, omdat je er lessen kan uittrekken voor de toekomst. Ik zelf beschouw mij als een halve historicus, maar het is vooral een hobby, en mijn twee masterverhandelingen gingen over economische geschiedenis op basis van bronnenstudie, men name de Annales Parlementaires van 1835-1845, en de Moniteur des Intérêts Matériels van 1879 tot 1885, de toenmalige beurskrant. Ik wijs er jullie op dat er toen nog geen Nederlandstalige benaming bestond voor deze publicaties. Economische geschiedenis is belangrijk om twee redenen. Ten eerste leert het aspect geschiedenis ons het heden veel beter te begrijpen. Ten tweede is de economie de basis voor de welvaart van een gemeenschap: wanneer het economisch slecht gaat heeft dit gevolgen op politiek en sociaal vlak.

Maar het ADVN houdt zich dus bezig met de geschiedenis van de Vlaamse Beweging en alle 'nationale' politieke en culturele, minderheids- en meerderheidsbewegingen. Het VVA heeft daar in het verleden een grote rol in gespeeld als ideeënbus, maar de militante toon veranderde in 1991 na de St-Michielsakkoorden. Vlaanderen had op taalkundig en cultureel

gebied praktisch volledig autonomie verkregen via eerst de cultuurraden en later de gemeenschappen, en ook gedeeltelijk op economisch vlak via de gewestvorming. We hebben dit trouwens aangetoond op basis van het ledenboekje van de VVA, een archief dat we zeven jaar geleden in samenwerking met het ADVN hebben samengesteld en dat u volledig op de VVA-website met de synthesesdocumenten kan bekijken. We mogen de Vlaamse Beweging en haar talloze militanten dankbaar zijn voor hun bijdrage aan de Vlaamse ontvoogding.

De Vlaamse Beweging heeft het nu echter moeilijk om diverse redenen. Dit komt tot uiting in de vergrijzing van de diverse ledenverenigingen. Het streven naar ontvoogding op taalkundig en cultureel vlak spreekt immers sterk tot de verbeelding, en kon veel mensen mobiliseren om op straat te komen. De laatste keer dat men massaal op straat kwam was in juni 2007, met 2.000 mensen in Halle voor de splitsing van het kiesarrondissement Halle-Vilvoorde. Financieel-economische onderwerpen, zoals de jaarlijkse transfer van 7,6 miljard euro (zonder de rentelasten op de schuld) van noord naar zuid, zijn meer abstracte materies die de mensen minder begeistereert, althans op korte termijn. Daarbij heeft de partijpolitiek, en dan vooral N-VA en Vlaams Belang, de aandacht weggekaapt in de media. Nochtans heeft de Vlaamse Beweging nog een belangrijke taak, bijv. het indijken van de vermelde transfers. Zoals historicus Johannes Koll zei: “Hoe belangrijk taal ook mag zijn als instrument van de nationale gedachte, de sterkte van de nationale bewegingen wordt vooral bepaald door de sociaal-economische factoren”.

Maar ook taal blijft belangrijk, zoals de strijd tegen de verengelsing van het universitair onderwijs. De VVA-werkgroep Taal en Onderwijs, onder impuls van de gedreven inzet van ons lid Ghislain Duchateau, heeft toch gedurende al die jaren wat bereikt. We hebben trouwens recent gezien dat het een actueel thema blijft. Ook Professor Bruno De Wever heeft zich onlangs uitgesproken tegen deze verengelsing.

De talloze activiteiten binnen de Vlaamse Beweging na de zomer tonen aan dat ze nog springlevend en noodzakelijk is. Maar we moeten meegaan met de tijd, en dus moeten we onmiskenbaar de weg inslaan van de digitalisering. Ik doe dus een oproep aan u allen om de VVA-website regelmatig te consulteren, en onze Facebook-pagina te volgen. Hoe meer volgers onze boodschap ondersteunen, hoe meer die op het internet uitgedragen wordt. Actief de sociale media volgen en er participeren is de moderne communicatie.

Na deze inleidende beschouwingen komen we zo bij Prof. Frans-Jan Verdoodt aan wie dit jaar de VVA-prijs uitgereikt wordt, wat toch een van de hoogtepunten van het VVA-werkingsjaar is. Professor Verdoodt heeft een uitgebreide carrière achter de rug, en de rode draad is de geschiedenis van de Vlaamse Beweging.

Hij werd geboren op 5 augustus 1939 in Moorsel, in het land van Aalst. Reeds van kindsbeen af heerste bij hem thuis het Vlaams-nationalisme. Het leidde na de oorlog tot een moeilijke jeugd, maar net dat motiveerde hem nog meer om met goed gevolg zich in de geschiedenis ervan te verdiepen.

Frans-Jos Verdoodt behoorde tot de gematigde, zeg maar participatieve stekking van het Vlaams-nationalisme. In de jaren 1970 had hij een plaats op de Volksunie-lijsten voor de parlementsverkiezingen van 1971 en 1974. Na het Egmontpact engageerde hij zich niet meer openlijk. Sedert de oprichting van het ADVN neemt hij zelfs geen partijpolitieke standpunten meer in. Sinds 1995 werkt hij als tekstschrijver mee aan de IJzerbedevaart en zetelde hij in het IJzerbedevaartcomité. Begin deze eeuw werd hij ook lid van de gekende Gravensteengoep, waar o.a. onze ex-laureaat wijlen Prof. Etienne Vermeersch deel van uitmaakte.

De laureaat studeerde taalkunde en didactiek aan het Hoger Instituut voor Talen in Gent en sociaal recht aan de VUB. Pas in 1979 werd hij licentiaat in de geschiedenis aan de Rijksuniversiteit Gent. Voor zijn licentiaatsverhandeling over de daensist Hector Plancquaert kreeg hij de Provinciale prijs voor Geschiedenis van de provincie Oost-Vlaanderen en de Priester Daensprijs (1980). Ter voorbereiding van zijn doctoraat verbleef hij vervolgens gedurende de jaren '80 zeven jaar na elkaar meermaals in het Vaticaan. In 1988 werd hij doctor met een proefschrift over de houding van de Kerk tegenover de christendemocratie in België, inzonderheid tegenover priester Adolf en zijn broer en drukker Pieter Daens; hij ontving hiervoor – voor de tweede keer - de Priester Daensprijs in 1990. Deze sociaal geëngageerde religieuze persoon bleef hem boeien: zo was mijnheer Verdoodt ook actief in de werkgroep voor historisch onderzoek van het Priester Daensfonds, en in de wetenschappelijke commissie van het Daensmuseum en archief van de Vlaamse Sociale Strijd.

Verdoodt was eerst leraar in het middelbaar onderwijs in Brussel en later docent aan enkele hogescholen van 1961 tot 2001. In 2003 werd hij benoemd tot gastprofessor aan de Universiteit Antwerpen.

Professor Verdoodt publiceerde zelf daarnaast talrijke werken. Zijn literaire geschriften omvatten essays omtrent bijv. de figuur van Louis-Paul Boon die hij persoonlijk zeer goed gekend heeft, terwijl hij historiografisch vooral werk leverde over de christendemocratie, de Vlaamse Beweging, en de daensistische beweging in Zuid-Oost-Vlaanderen. Naast zijn academisch werk publiceerde de Professor nog heel wat poëzie, een voor mij toch moeilijke vorm van literatuur.

Als directeur van het ADVN stichtte hij in 1998 de driejaarlijkse Pil Van Gastelprijs voor historische publicaties rond de Vlaamse Beweging, en NISE, de internationale poot van het ADVN, dat nationale bewegingen over het hele continent bestudeert.

De Algemene Vergadering van de VVA, vroeger de Centrale Raad genoemd, besloot om Prof. Verdoodt de prijs toe te kenen om de volgende redenen: als stichter, directeur en voorzitter van het ADVN, en als redactiesecretaris en hoofdredacteur van Wetenschappelijke tijdingen. Maar zijn CV geeft aan dat er diverse andere redenen zijn om hem deze prijs toe te kennen.

Verdoodt was immers samen met Maurits Coppieters in 1984 medestichter van het ADVN, en directeur van 1984 tot 2004. Daarna was hij hiervan afgevaardigd bestuurder/voorzitter tot dat Prof. Dirk Roctus in 2014 de fakkel van hem overnam.

Hij werd in 1994 ook redactiesecretaris en vervolgens hoofdredacteur van het tijdschrift *Wetenschappelijke Tijdingen*. Dit tijdschrift heeft een paar keer een heuse metamorfose ondergaan. Het werd in 1935 opgericht als orgaan van de Vereniging voor Wetenschap en bleef dat zo tot in 2004. Het tijdschrift moest toen als publicatiekanaal voor de Vlaamse Wetenschappelijke Congressen dienen. Het moest tevens de vervlaamsing van het hoger onderwijs en de vernederlandsing van de wetenschap stimuleren, en was dus een strijdblad. In 1980 werd de initiële doelstelling van de vereniging herbekeken. Sindsdien bestudeerde *Wetenschappelijke Tijdingen* de geschiedenis van de Vlaamse en Groot-Nederlandse beweging in haar breedste betekenis en dit 'op strikt wetenschappelijke wijze' om het niveau van de bijdragen hoog te houden. De professor zorgde ervoor dat het ADVN de logistieke steun inbracht, met name de bureauredactie, de uitgave, het abonnementenbeheer enz. De Vereniging voor Wetenschap werd in 2004 ontbonden en droeg het tijdschrift volledig over aan het ADVN. Het tijdschrift bleef wel onafhankelijk van ADVN, en hij slaagde erin de redactie meer academische representativiteit te bezorgen door de

vertegenwoordiging van alle Vlaamse universiteiten erin te verruimen, met o.a. Bruno De Wever voor de Universiteit Gent, die vandaag hoofdredacteur is. Bovendien verschijnen nu al een tiental jaar alle artikels anoniem 'peer reviewed' en dus wetenschappelijk verantwoord. Het tijdschrift verschijnt vandaag onder de titel *Wt* en met als ondertitel *Tijdschrift over de geschiedenis van de Vlaamse beweging*. Zo verloor het definitief het karakter van strijdblad. Ook andere gekende historici zoals Prof. Lode Wils, de stamvader van de Vlaamse geschiedschrijving, als prof. Louis Vos, leveren regelmatig bijdragen. Lode Wils, die meer dan 90 jaar oud is, publiceert zelfs binnenkort bij de uitgeverij Ertsberg een nieuw boek onder de titel 'Vlaamse beweging, sociale beweging'. *WT* en ADVN organiseren regelmatig interessante voordrachtsessies en boekbesprekingen, die ik jullie allen aanraad eens bij te wonen.

Professor Verdoodt was tot slot de initiatiefnemer van het "historisch pardon" waarmee hij op de tribune van de IJzerbedevaart op 27 augustus 2000 uitdrukkelijk afstand deed van het collaboratieverleden van een belangrijk deel van de Vlaamse beweging tijdens de Tweede Wereldoorlog. Hij deed dit om drie redenen: namelijk omwille van zijn eigen familiaal verleden, als historicus en als directeur van het ADVN. Dat 'pardon' ligt bij enkelen binnen de Vlaamse Beweging nog altijd erg moeilijk, zelfs 80 jaar na de feiten. Geschiedenis en het verleden zijn belangrijk zoals ik al heb aangetoond, maar op een bepaald ogenblik moet je een hoofdstuk kunnen afsluiten, en resoluut de blik op de toekomst richten.

Dit alles toont aan dat Frans-Jos Verdoodt een veelzijdige persoonlijkheid is die ons aller respect vereist, en de VVA-prijs ten volle verdient. Vanuit het spanningsveld dat ontstaan is uit enerzijds zijn moeilijke jeugd tijdens en na de naoorlogse repressie, maar anderzijds het respect voor de verdiensten van de Vlaamse Beweging, heeft hij mooie initiatieven genomen. Alvorens ik het beeldje overhandig wil ik nog enige toelichting geven. De beeldhouwer is Tom Frantzen uit Tervuren, die in de Brusselse regio reeds tal van beeldhouwwerken heeft staan. Het is een denkende leeuw die op een stapel boeken zit. De link naar 'Le penseur' van Rodin is duidelijk. Het bestuur is erg trots dat Professor Verdoodt die prijs aanvaard heeft en we feliciteren er hem van harte voor.

Paul Becue
25/03/2023